

L'ONU intervé per cicatritzar el conflicte racial entre Armènia i l'Azerbaidjan

La regió de l'Alt Karabakh s'ha convertit en el centre de la crisi social entre els dos estats, que no cedeixen en les respectives reclamacions sobre la sobirania d'aquest territori. Tot i això, en els últims mesos ha escalat la intensitat en els atacs verbals entre països, fins al punt que l'ONU s'ha vist obligada a intervenir a través del seu principal òrgan judicial

JULEN CHAVARRÍAS FABÓ - BARCELONA

Al setembre de 2020, un vell trauma va renèixer al cor de la regió de l'Alt Karabakh. El dia 27 d'aquell mes, l'Azerbaidjan va mobilitzar les seves tropes a la fina frontera que divideix la República d'Artsakh amb Armènia i atrau el focus internacional en ser el nucli dels conflictes entre els dos països. L'ofensiva àzeri, plantejada com un atac llampec, es va allargar fins a les sis setmanes i es va tancar amb la mort de 6.000 persones i la reobertura d'una ferida que s'havia mantingut cicatritzada durant 26 anys. Armènia i Azerbaidjan tornaven al punt de partida en un conflicte complex on es conjuguen disputes religioses, ètniques i socials.

Antecedents històrics

Les disputes en aquesta regió es remunten a un segle XX de canvis profunds a la geopolítica internacional, quan l'en altre temps líder soviètic Joseph Stalin va cedir, l'any 1923, l'administració de

la regió de Nagorno Karabaj a Azerbaidjan en qualitat de regió autònoma. Anys més tard, les veus que reclamaven una major autonomia per a la regió van créixer davant la mirada passiva del govern soviètic, fins que el moviment independentista del 1988 va reclamar vehement la reunificació de l'Alt Karabakh amb Armènia. Davant la decadència política, econòmica i social de l'URSS, que queia com un castell de cartes a finals de la dècada dels vuitanta i inicis dels noranta, les dues regions es van acollir a la 'doctrina Sinatra' pregonada pel govern soviètic de Mijail Gorbaxov, segons el qual permetien a les repúbliques del satèl·lit soviètic a solucionar-ne la gestió interna i determinar-ne l'evolució política. D'aquesta manera, tant Armènia com l'Azerbaidjan no van vacil·lar a l'hora de declarar la seva independència a inicis dels anys 90 i van iniciar tots els preparatius per enfrontar-se frontalment per la regió de l'Alt Karabakh, encara que les primeres hostilitats ja havien començat el

1988 arran de la insistència independentista. La guerra es va emmarcar en un context de pobresa generalitzada als dos territoris, però no va frenar l'ímpetu nacionalista per reclamar un territori que les dues parts reconeixien com a seves. Finalment, Rússia va intervenir per trobar una solució al conflicte i l'alto el foc es va decretar el 1994. El resultat de les negociacions va sembrar les llavors

que, en un futur, germinarien sentiments de rancúnia en els ciutadans àzeris. Al pacte, les forces armènies es van veure reconegudes amb el 16% del territori internacionalment considerat àzeri. Mentrestant, la República d'Artsakh seguia en uns llimbs institucionals, encara que els dos territoris continuaven reclamant la seva sobirania sobre la regió.

Amb la fi de la guerra, es va crear el Grup Minsk de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OCSE), que intentaria mantenir diàlegs de pau i gestions diplomàtiques per garantir la fi de les hostilitats.

La ferida torna a supurar

L'escepticisme entre armenis i àzeris no va disminuir amb la treva aconseguida el 1994 i va reprendre la seva intensitat durant una setmana fatídica del 2016. En l'anomenada guerra dels Quatre Dies, van morir unes 350 persones entre civils i militars, encara que les xifres ballen cap amunt o cap avall depèn de la font d'informació que es consulti. No obstant això, amb el retorn a les armes es tornava a obrir una ferida entre els dos estats que supuraria durant molt de temps. El primer cap de setmana d'abril del 2016, la frontera entre Nagorno Karabaj i Armènia es tornava a tenyir de vermell davant els bombardejos que assolaven els pobles i assentaments de majoria armènia. Azerbaidjan va prendre la davantera en l'ofensiva a causa del seu desplegament militar més gran i gràcies al suport ofert per Turquia, que ha proveït de recursos i drones a l'exèrcit àzeri en la seva disputa contra Armènia. Finalment, cada estat va vetllar per l'estat d'ànim dels seus combatents: l'Azerbaidjan defensava l'èxit de la intervenció i es declarava victoriosa mentre que Armènia es presumia d'haver repel·lit les forces àzeris.

De nou, gràcies a la mediació de Rússia, al cap de quatre dies de l'inici de la guerra es va aconseguir pactar un nou alto el foc. Tot i això, el retorn a les hostilitats va suposar un capítol més d'un conflicte no resolt al Caucas Sud que encara amenaçava una guerra d'abast global, malgrat que cap país havia pres partit per cap de les dues parts. Ara com ara. Tot i això, va servir per observar que l'Azerbaidjan tenia una capacitat armamentística superior i una capacitat de reconstrucció important després del declivi moral del 1994.

2020, un any para oblidar

Fins al setembre del 2020, Armènia i l'Azerbaidjan vivien en una pau artificial i, malgrat les violacions constants que els dos països denunciaven mútuament, cap encenia l'espurna necessària per incendiar el fusible de la guerra. Tot i això, tot va canviar a finals d'aquest mes. Azerbaidjan va iniciar un atac ràpid i en tan sols sis setmanes va obtenir una victòria aclaparadora.

L'exèrcit àzeri, dopat amb els recursos i l'armament que li oferia Turquia, va recuperar una part de territori crucial en termes geoestratègics, fet que va suposar un trauma a la població armènia. La localitat de Choucha -anteriorment coneguda com a Chouchi, segons la denominaven els armenis- queia en mans d'Azerbaidjan i simbolitzava l'aproximació d'Azerbaidjan a menys de 15 quilòmetres de Stepanakert, capital de la República

d'Artsaj, enclavament de la regió del Nagorno Karabaj no reconegut internacionalment.

El simbolisme generat pel canvi de nom de la localitat de Choucha produïa la supuració d'una ferida que semblava obrir-se fins a un punt de no tornada. A banda del panorama traumàtic causat per l'ús d'artilleria sobre la població civil, el govern armeni patia una crisi de fe. Els índexs de popularitat del president d'Armènia, Nikol Pashinian, es van desplomar en veure que l'oposició ho definia com un mal líder per no haver defensat les fronteres, malgrat haver decretat la llei marcial i mobilitzat les tropes al llarg del territori.

Finalment, l'ofensiva àzeri es va tancar amb 6.000 morts i la recuperació d'una porció de terra d'enorme significat per a la moral de l'Azerbaidjan. Com en les darreres ocasions, Rússia va tornar a actuar com a delegat de classe per intervenir en el conflicte entre els dos estats i va segellar un nou alto el foc a principis de novembre. Aquesta segona escalada, notablement superior a la de la guerra dels Quatre Dies el 2016, va activar l'interès de la comunitat internacional a la regió i va suscitar les primeres declaracions sobre determinats països com França.

El Tribunal de la ONU pren joc en la disputa

La posició intervencionista de Rússia, que va enviar homes a l'Alt Karabakh a finals del 2020 per assegurar-se que els dos estats complien la treva,

va garantir que tant Armènia com Azerbaidjan guardessin de nou tot el seu armament al seu arsenal, però no va poder aturar l'inici d'una guerra dialèctica que intoxicava els drets humans i sumia els dos països a la desoladora voràgine del discurs de l'odi.

D'aquesta manera, el 16 de setembre passat Armènia va demandar formalment l'Azerbaidjan davant la Cort Internacional de Justícia de les Nacions Unides, assegurant que el país veí estava fent "discriminació racial". A la missiva dirigida al principal òrgan judicial de l'ONU, Armènia assegura que els seus ciutadans "han estat objecte de discriminació sistèmica, assassinats en massa, tortures i altres abusos" a causa del paper que ha tingut l'Azerbaidjan a "sotmetre els armenis a la discriminació racial".

La resposta àzeri no es va fer esperar i va prendre el conducte que tothom esperava: negar tot el punt denunciat per Armènia i asseverar que eren ells els que es veïen sotmesos a la discriminació racial. Davant d'aquesta controvertida situació, l'Alt Tribunal de l'ONU va imposar a tots dos països una sèrie de mesures cautelars per suavitzar la tensió per les conseqüències del conflicte de l'Alt Karabakh.

Aquesta intervenció jurídica per part de la Cort Internacional de Justícia de les Nacions Unides no té precedents i suposa la primera vegada que la institució posa un límit jurídic als delictes d'odi. El principal motiu de l'ONU per dir prou ha estat el

carrusel d'insults i impropis que els dos països s'han dedicat en els darrers anys. S'han anomenat "bàrbars", "animals", "feixistes", "enemics", "de naturalesa covarda" o, fins i tot, que "no mereixen estar a la Terra". El tribunal entén que aquesta miscel·lània d'ofenses sembla la possibilitat d'encoratjar els ciutadans dels dos països a cometre accions contràries a l'interès de la comunitat internacional. Les resolucions del TIJ, com a òrgan que soluciona les vicissituds entre estats, són inapel·lables i l'aplicació de les seves decisions depèn de la voluntat de les parts. No obstant això, segons indica Emmanuele Diehl, professora al Grau de Relacions Internacionals i al Màster en Periodisme Internacional a la Universitat Ramón Llull, la "Cort Internacional de Justícia no té un mecanisme vinculant que controli o que forci les dues parts a complir amb aquestes mesures cautelars." Tot i això, matisa Diehl, "sí que comenta que ambdós països són part de la Convenció per a l'Eliminació de la Discriminació Racial (CERD) (Convention against the Elimination of Racial

Discrimination), i per tant ens podríem referir-hi (per així exercir pressió) perquè els països fessin complir/executaran les clàusules dels tractats i complissin les seves obligacions en l'àmbit internacional.

Amb aquesta intervenció, sense precedents en la història de l'Organització de les Nacions Unides, es busca evitar un nou conflicte armat entre els dos països que pugui sacsejar tot el tauler internacional i impliqui més estats en una disputa que ja ha entrat al món delicat del discurs de l'odi. Aquestes mesures cautelars suposen els últims punts de sutura en una ferida que la comunitat internacional espera que no es reobri.

Julen Chavarrías Fabó

Periodista i estudiant del Màster en Comunicació
Política i Institucional a la Barcelona School of
Management – Universitat Pompeu Fabra.

Barcelona

Fonts de referència:

- Isabel Ferrer: "El Tribunal de Justicia de la ONU se planta por primera vez ante el discurso del odio.", El País, 1 de enero de 2022.
  - Blanca Castro: "La ONU pide a Armenia y Azerbaiyán reanudar las negociaciones y permitir la ayuda humanitaria." Euronews. 5 de diciembre de 2021.
-

- Agencias: “La ONU le pide a Armenia y Azerbaiyán el fin de las hostilidades”. El Confidencial. 27 de septiembre de 2020.
- Manuela Cano: “Armenia y Azerbaiyán pactan un alto al fuego tras enfrentamientos fronterizos.” France24. 16 de noviembre de 2021.
- Europa Press: Armenia demanda a Azerbaiyán por “discriminación racial” ante la Corte Internacional de la ONU.” Europa Press. 17 de septiembre de 2020.
- EFE: “El alto tribunal de la ONU ordena a Azerbaiyán y Armenia a rebajar la tensión”. EFE. 7 de diciembre de 2021.
- Convención Internacional sobre la Eliminación de todas las Formas de Discriminación Racial. 4 de enero de 1969.
- France24. “El trauma en Nagorno Karabaj, la herida abierta de los armenios”. France24. 19 de abril de 2021.
- France24. “La historia de Armenia, un genocidio sin fin”. France24. 23 de abril de 2021.

Publicat per:

**Asociación para las
Naciones Unidas
en España**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades pels seus col·laboradors.
